

REKOGNOSCIRANJE ARHEOLOŠKIH LOKALITETA
U POŽEŠKOJ KOTLINI U 1982. GODINI

Prehistorijski lokaliteti

Na lokalitetu "Gložđe" nedaleko sela Vesela na cesti Slav. Požega - Pleternica, lugar Dragan Kovačević iz Slav. Požege pronašao je kosti i keramiku i o tome obavijestio Muzej. Prema pričanju Kovačevića na površini od oko 50 m² nalaze se ulomci keramike. Područje na kojem se nalazi keramika pokriveno je šumom, a sa obje strane šumskog puta rudi se zemlja i vire ulomci posuda. Prilikom obilaska terena pronađene su životinjske kosti, ljudske kosti, keramika i ugljen. Ističu se ulomci posuda sa plastičnim izbočinama kanelurama i šrafiranim trokutima. Keramika pripada brončanom i starijem željeznom dobu.

U Kunovcima na oranici "Paprad" prilikom obilaska terena pronađeno je mnogo mikrolita, kremenih jezgri, jezičasta kamena sjekira, ulomci keramičkih brončanodobnih posuda, dijelovi kućnog lijepa i ulomak rimske cigle. Prema pričanju Mile Pauna iz Kunovaca na toj oranici godinama se izoravaju cigle velikih formata za koje zapinje plug. Prilikom kopanja groba na mjesnom groblju ista takova velika cigla je nađena na dubini od 1,50 m. Groblje je udaljeno oko 300 m od oranice "Paprad" što ukazuje na veći kompleks zemljišta na kojem se pojavljuje rimska cigla.

Na lokalitetu "Čaire" u Jakšiću (obavijesti je Milenko Protić iz Tekića) kopa se manji ribnjak. Bager je u prvoj fazi kopao na dubini od 0,50 m i izbacio ulomke prehistorijske keramike, kamene artefakte i utege za tkalačke stanove.

Na lokalitetu "Albegovica" u Jakšiću pronađen je piramidalni keramički uteg na dubini od 0,40 m.

Na lokalitetu "Kremenište" u Lučkaču pronađeni su mnogobrojni kamene artefakti (mikroliti i kamene kugle).

Na oranici nedaleko sela Lučinaca prilikom kopanja rova za plin pronađen je novi arheološki lokalitet. Nađene su na dubini od oko 1 m kamene jezgre, kamena motika, piramidalni keramički utezi, dijelovi kućnog lijepa i mnoštvo ulomaka keramičkih posuda iz brončanog doba.

Rimski lokaliteti

U produžetku Zvonimirove ulice u Velikoj prilikom kopanja rova za kanalizaciju (širine 0,80 m, dubine 0,80 m) pronađeno je više cigli i amorfni potočni kamen. Na obavijest poslovođe "Vodovoda" Gerbeca iz Slav. Požege obišli smo teren koji se nalazi istočno od "Radovanačkog brda" gdje smo otkopali tri rimska skeletna groba iz 4. stoljeća. Radi se o izrazito naplavinskom području sa žutom ilovačem. U rovu je nađeno na tri mjesta (koja su udaljena oko 30 m jedan od drugoga) cigla dimenzije 0,31 x 0,46 m i sitni amorfnu kamen. Pronađena je mala zidana dječja grobnica sa krovom na dvije vode smjera istok-zapad. Glava pokojnika je gledala na istok. Grobnica je imala dno širine jedne cigle, sa strane su dvije cigle okomito položene. Od poda grobnice do krova je 0,70 m. Grob se nalazi na dubini od 1,10 m. Priloga nije bilo, jedino su nađeni mali ulomci ugljena.

Na pašnjaku "Majur" u Biškupcima nedaleko od nogometnog igrališta prilikom gradnje kuće Đure Bunjevca na dubini od 0,70 i 1 m pronađene su dvije keramičke vodovodne cijevi, Ove rimske cijevi poklonio je Muzeju nastavnik Boro Tomašević iz Biškupaca. Prema pričanju Bunjevca na cijevima su se nalazile nekakve ploče, a dolje je bio temelj od kamena. Cijevi su se nastavljale prema sjevero-zapadu.

Na lokalitetu "Polje" koje se nalazi 1 km sjeveroistočno od sela Imrijevača u istočnom dijelu Požeške kotline godinama se prilikom oranja pronalaze velike rimske sigle i mnoštvo kamenja. Prema pričanju Filipa Barića iz Imrijevača mještani su pronašli pred nekoliko godina zid na dubini od 1 m i kamenje odvozili za gradnju kuća u selu. U selu smo pronašli u kući Stipe Jakobovića manju kvadratnu rimsku ciglu sa koncentričnim krugovima. Najvjerojatnije da se na ovom lokalitetu nalazila villa rustica.

Nedaleko sela na lokalitetu "Kućište" Filip Barić je pronašao na površini zemlje (zbog erozije tla i proljetnih kiša) brončanu pozlaćenu fibulu iz 4. stoljeća koju je poklonio Muzeju.

Pero Stojić iz Imrijevacu nas je vodio u šumu na mjesto koje narod naziva "Brazda". Na platou u šumi je dobro vidljiv nasip koji je umjetno napravljen u dužini od oko 300 m, širine 10 m. Pošto nema nikakvih površinskih nalaza teško je bilo što konkretnije reći o nasipu. Prema pričanju mještana nasip ide nekoliko kilometara na istok i zapad, pa bi ga trebalo slijediti kroz šumu.

Saznali smo da je na lokalitetu "Popina avlija" u šumi "Sječa" pronađena pred nekoliko godina kamena ploča i ostavljena na istom mjestu.

U šumi kod Nježića gdje se nalazi napušteno groblje iz 19. i početka 20 stoljeća pronađen je kamen usađen u zemlju sa trokutastim završetkom, bez natpisa, koji podsjeća na rimski nadgrobni spomenik. Inače u selu postoji tradicija da su ovdje bili rimski spomenici, koje treba otkopati. Rajnović Aleksa nam je rekao da je na lokalitetu "Ometalo" nađeno dosta rimskog oružja.

Srednjovjekovni lokaliteti

Na lokalitetu "Turska gradina" u Požeškoj Koprivnici (danas obraslo bukovom šumom) zapažaju se obrambeni jarci polukružni, jedan je niži a drugi viši, oko samog vrha brežuljka gdje je po predaji bila "turska kula". Na samom vrhu je udubljenje, ali nema tragova kamena ili zidova.

Na lokalitetu "Grachine" (Kula) koji se nalaze na drugom brežuljku nađe i su ulomci keramičkih posuda i dijelovi turskih lula.

U selu Doljanovci iza kuće u potoku kod Ivana Maceka pronađena je potpuno sačuvana keramička posuda iz 15. stoljeća. U dvorištu kuće prilikom kopanja za temelj štaglja pronađeni su zidovi od debele uske cigle i kamena. U potoku oko stotinjak metara udaljenom od kuće na dubini od oko 3 m od površine zemlje (velika naplavina) vidljiv je ostatak nekakvog kanala rađenog od tesanih hrastovih dasaka u dužini od oko 6 m. Kanal se sastoji od dvije poprečne daske koje su okomite.

Pod dno kanala je stavljena crna masna zemlja. U kanalu je sačuvana fekalija, pa se može pretpostaviti da se radi o "kanalizaciji" iz srednjeg vijeka. Pravac kanala je sjeverozapad - jugoistok, a otvor kanala je promjera 0,30 x 0,30 m.

Istočno od kuće Mazeka u livadi sačuvan je umjetno napravljen bedem dužine oko 50 m i preko potoka oko 50 m širine oko 6 m. Oko 500 m istočno nalazi se još jedan takav bedem iste dimenzije. Pošto nema površinskih nalaza teško je nešto konkretnije reći o tom bedemu.

Prema pričanju Mazeka na oranici "Voljevac" prilikom dubljeg oranja pronalazio je ulomke keramike debelih stjenki i crnu pougljenjenu zemlju. Nedaleko sela nalazi se lokalitet "tursko groblje". To je povišeni plato dužine oko 30 m. Bager je pred nekoliko godina sravnio teren oko 50 m u dužinu i tom prilikom su vidljivi komadići kamena i kreča.

U Slav. Požegi u nekadašnjoj Isusovačkoj kolegiji (danas Đački dom) prilikom kopanja zemlje u podrumu (za potrebe uređenja disko kluba) pronađeno je mnogo ulomaka keramike i izbacano pred zgradu. Keramika je iz doba Slavena, iz 13. stoljeća, kasnosrednjevjekovna, a pronađena je i kamena topovska kugla iz turskog doba i kameno romaničko rebro.

U Slav. Požegi u Ulici JNA ispred škole "Nikola Demonja" prilikom kopanja rova za plin u sjeveroistočnom profilu rova pronađeni su temelji zidova. Paralelno je 8 zidova jedan uz drugoga, a građeni su od amorfnog kamena koji je vezan živim vapnom. Jedan zid je širok 1,40 m, a ostali su 1,30 m. Razmak među zidovima je 2,60 m. Prema pričanju radnika koji su kopali rov u donjem dijelu rova bilo je mnogo nabacanih ljudskih kostiju bez reda, a učenici Osnovne škole "Nikola Demonja" su sakupili predmete iz rova. To su željezne veće i manje potkove, željezni kovani čavli, željezni okovi, zubi životinje i ulomci srednjevjekovne keramike. Posude su oker boje sa trakama napravljenim otiskom prsta, iznutra glazirana. Zidovi su u profilu i idu prema sjeveroistoku. Pošto je dalje asfaltirana cesta nije bilo moguće otkriti niti jedan zid.

U Slav. Požegi ispred crkve sv. Lovre prilikom kopanja rova za plin pronađene su na više mjesta ljudske kosti i ugljejn.

U rekognosciranjima su sudjelovali Drago Rašković, apsolvent arheologije i autor članka.

Na srednjevjekovnom lokalitetu Rudina kod sela Čavca završena je konzervacija novootkopane crkve iz 12. stoljeća. Radovi su vršeni sredstvima RSIZ-a i SIZ-a u oblasti kulture. Izvođač radova je Komunalno-stambeno poduzeće iz Slav. Požege, a stručni nadzor su izveli arheolog Zvonko Bojčić i arhitekt tehničar Anđela Krejačić iz Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Osijeku.

Dubravka Sokač Štimac, prof.